

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

Dominicæ Quadragesimæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

DOMINICA I. QVADRAGESIMAE.

187

rant super misericordia eius, quam nobis semper presentem faciat adesse in vita & morte benedictus Dei & Virginis Filii Iesus Christus Dominus noster, Amen.

E. VI
21

DOMINICA PRIMA QVADRAGESIMAE,
Epistola B. Pauli Apostoli, II. Corinth. VI.

Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. *Aut enim: Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum. Sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei. Per arma iustitiae à dextris & à sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam. Ut seductores & veraces, sicut qui ignoti & cogniti, quasi morientes, & ecce viuimus: ut castigati, & non mortificati. Quasi tristes, semper autem gaudentes. Sicut egeni, multos autem locupletantes. Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.* Esaiæ 49.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Non iniuria hac Dominica legitur Epistola hæc, quandoquidem hoc tempore poenitentiae instimus operibus, ad quæ maxime egemus gratia Dei, quo non solum hoc fructuose expendatur tempus: verum quicquid alio etiam tempore negleximus, modo recuperetur. Ait itaque Apostolus: Hortamur vos ne vel in baptismo, vel in poenitentiae Sacramento, aliove modo Dei gratiam in vacuum, ociose, absque fructu & sine incremento iustitiae recipiatis. In vacuum enim Dei gratiam recipit, quisquis cum gratia Dei non collaborat, aut qui gratia Dei recepta non vititur, ad quod data est, aut ex illa non fit melior. Ait enim per Esaiam Dominus: Tempore accepto, id est, opportuno & saluti congruo exaudiui te, dans quæcunque salubriter postulasti: & in die salutis, hoc est, tempore gratiae adiuui te. Quamobrem excusare nemo se potest sibi defuisse gratiam aut auxilium Dei, quæ Deus vltro omnibus offert tempore hoc gratiæ. Ecce autem nunc est tempus illud, de quo Esaias loquitur, acceptabile, ecce nunc dies salutis, quibus gratiam Dei negligere haud oportet, sed prospicere, ut nemini dantes ullam offensionem scandali aut iniuriarum, quæ charitati repugnarent, ut non vituperetur, aut minus fructificet tam prædicationis nostræ, quam obedientiæ vestræ ministerium. Sed hoc magis curæ nobis sit, ut in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, non similitudine, sed veritate, ne vita nostra discorde à prædicatione & professione nostra Euangelica. Iuxta quam nemini offendiculum ponere nos decet aut scandalum: quin potius quæ pacis sunt, sectari ad omnes, & quæ ædificationis sunt, alteru- Rom. 14.

trum ostendere in patientia multa, id est, perfecta ac abundante, qua constantes ac fortes perseueremus in tribulationibus, quæ nemini non occurrunt ambulanti viam ad regnum cælorum, in necessitatibus seu indigentibus, in angustijs seu pressuris, quibus hic in anima & corpore dubij & defolati sumus, ignorantes quid agere, aut quid eligere nos oporteat. In plagis seu verberibus, & in carceribus, quæ nobis occurrunt sustinenda. In seditionibus quoque, vbi populi commoti contra nos insurgunt & sauiunt. In laboribus denique, quibus pro nostri corporis sustentatione operari, aut vbi impijs resistentibus pro Dei honore certare ac laborare cogimur. Et postremo in vigilijs quibus extenuamur nocte pro cibo operantes, vt interdiu Dei seminemus verbum: aut nocte in oratione constituti, die insistamus prædicationibus & ieiunijs. In quibus omnibus patientia longanimitasque nobis seruanda est, sed non in his tantum, sed in pluribus quoque alijs proximis nostris nos ædificare oportet, puta in castitate, in scientia eorum quæ ad salutem pertinent. In longanimitate tristitia præsentia tolerando, & futura nobis promissa bona perseueranter expectando. In suauitate qua proximis nostris nos exhibeamus mites, non asperos, blandosque ac suaves, non amaros. Denique, in Spiritu sancto, iuxta cuius instinctum & beneplacitum omnia hæc faciamus. In charitate non ficta aut simulata, sed sincera & vera proximis ædificemus. Neque enim diligere nos tantum sufficit verbo & lingua, sed opere & veritate. Demum ædificare proximis nos oportet in verbo veritatis, nihil sophisticantes, sed puram explicantes veritatem, & in virtute Dei quo nihil nostris aut viribus, aut meritis, sed totum gratis tribuamus Dei. Quocirca exhibeamus nos Dei ministros oportet per arma iustitiæ, quibus regnum debellemus peccati, quibusque tentamenta vincamus diaboli, à dextris & sinistris contra nos insurgentia, hoc est, tam in prosperis, quam in aduersis, armis nos vt iustitiæ necesse est, quandoquidem alijs & alijs modis vtrobique impugnamur. Oportet enim nos (quod Dei ministros decet) ambulare in virtutum medio per gloriam & ignobilitatem & vtiusque tentamenta periculaque, quæ occurrere nobis solent, vt sine laudemur siue vituperemur, contemnere. Ambulare, inquam, nos conuenit sincerè & integrè per infamiam & bonam famam, in neutro à Christo, aut à rectitudine iustitiæ deuiantes. Imò vt seductores ab alijs vocati, ab alijs verò veraces: à plebe quoque existimati aliquando vt ignoti, seu reprobi ac abiecti à Deo, aliquando verò vt cogniti, & Deo dilecti. Inter quæ vtrobique nobis sine offensione est ambulandum. Quasi enim morientes sumus inter quotidiana pericula, quibus mors, vel per malos homines nos trucidare molientes, vel aliunde nobis continè insidiatur, & ecce Deo nos protegente viuimus. Vt castigati à Deo, atque per eius disciplinam, quam nobis assidue imponit, humiliati & non mortificati, hoc est, non prorsus occisi aut consumpti. Quasi sumus tristes (vt ab alijs iudicamur) propter arumnas & persecutiones, quas patimur, semper autem gaudentes, vt potè interna Spiritus sancti consolatione roborati. Est enim gaudium & consolatio sanctis Dei in tribulationibus, maxime quas pro Dei sustinent amore. Idè de Apostolis scribitur: *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.* Nouissimè

a Ioan. 3.

Acto. 5.

simè in hoc mundo (quod decet Christi ministros) viuimus, ac viuere debemus sicut egentes, multos autem locupletantes. Viuimus, inquam, vt hi quibus multa defunt, quibusque deficiunt multa, tamen quamuis nihil in hoc mundo videamur habere, spiritualibus tamen diuitijs complures locupletamur. Tunc autem vel diuitias terrenas habentes sumus egentes, si diuitias non amamus, si spiritu pauperes humilesque viuimus, & alios multos beneficijs ac elemosynis nostris locupletamus. Tunc, inquam, sumus quoque nihil habentes, quando cuncta Christi amore relinquimus omnia tamen interim, quia nihil appetimus, possidentes. Nemo enim verius omnia possidet quam qui nihil habere concupiscit.

EXEGESIS EVANGELII DOMINI
ca I. Quadragesima, Matthæi IIII.

ACTIO Christi omnis, nobis instructio exemplumque est viuendi. Coepit enim Iesus facere & docere: nec separatim facere & separatim docere, sed faciendo etiam docere. Opera enim Christi omnia erudunt. Nihil quoque Dominus propter se, sed propter nos omnia fecit. *Exemplum*, inquit, *dedi vobis, vt & vos ita faciatis*. Itaque quomodo propter nos est natus, ita propter nos baptizatus est, abstinuit & est tentatus. Verum cum nobis modo abstinentia ieiuniorum sit obseruanda, quam diabolus impugnat impedireque nititur, quibus potest fraudibus: & hoc vel propterea, quod timet per eandem nos recedere ab eius seruitute, vt exemplum habeamus in Christo, quomodo diabolo debeamus resistere, & non armis nostris, sed Christi virtute pugnemus, hodiè proponitur nobis Euangelium de tentatione Christi in hunc modum:

Ductus est Iesus in desertum à spiritu, vt tentaretur à diabo-
bolo. Luc 4.

Ductus hic refertur Iesus à spiritu in desertum. Non dubium esse cuiquam debet Spiritum intelligi sanctum, cuius impulsu admonitus, homo Christus ierit in desertum, vt tentaretur à diabolo. Non illum aggredi fuisset ausus hostis antiquus & tentare, nisi illum prouocasset Iesus. Aduertit enim Dominus, quod se tentare diabolus cuperet, propterea quod de Christi diuinitate dubitaret: idè se illi tentandum exposuit suapte voluntate, quomodo occidendum diaboli se membris vltro exhibuit. Eam ob rem in desertum abiit, viuens in solitudine & abstinentia. Quod viuendi genus valde infestum nouit diabolo. Muebatur autem homo Christus, seu Christi humanitas à spiritu sancto, sicut instrumentum seu organum Spiritus sancti atque beatissime Trinitatis. Quare etiam Christus muebatur à seipso, puta à Deo. Intrauit itaque desertum, vt viuendi hoc genus, id est, eremiticam vitam commendaret, & locum pœnitentiæ deuotionisq; exercendæ ac obrinendæ perfectioni, ostenderet esse maximè congruum. Est enim triplex viuendi genus, quo
seruitur Deo. Est vita actiua, que operibus virtutum, operibus misericordiæ
ac charitatis circa proximum, & mortificandis crassioribus vitijs insudat.
Manifodi multi fuere sancti, qui in xenodochijs, aut in proprijs domi-

Gregor.
Act. 7.

Ioan. 13.
Luc 7.
Matth. 3.
Ioan. 1.

Luc 4.

A quo spiritu
ductus sit Ie-
sus in deserta-
rium.

Vita triplex
I.

Z 4. bus.

E. VI
21

bus ministerio infirmorum, suscepcioni hospitem, visitandis infirmis & ceteris, regimini & eruditioni populorum audientia quæ confessionum intendunt, ad hoc instituentem suam vitam, ut proximos aut corporalibus auxilijs, aut consolationibus eruditionibusque spiritualibus Dei intuitu rescerent. Huiusmodi fuit Gallicanus, Elisabeth, Heluigis, Radegunda, & alij penè innumeri. Est alia vita contemplatiua, cui secretus est locus magis congruus. Gaudet enim sui abstractione, solitudine & silentio. Vacat lectioni, orationi, meditationi & contemplationi. Absque necessitate parum circa proximum occupatur, Deo precipue intendens. Habet tamen ab initio pro domatione corporis sui abstinentijs & afflictionibus uti. Ad hanc influitura est vita eremitica. Tertia est vita afflictiua, in qua Dei seruus exercetur ægritudinibus, incommodis calamitatibusque & doloribus. Huic maxime omnium est necessaria patientia. Triplicem hanc vitam Christus exercens docuit. Nam dum sub matris cura vixit subditus illi, monasticam siue actiuam docuit vitam, vbi quis sub aliena obedientia, puta prælati, confessoris aut pastoris sui viuit, illius directioni obediens propter Deum. Eremiticam duxit, quando quadraginta diebus & noctibus solus desertum incolens, à cibo abstinuit orationibusque vacauit. Postremò, in passionibus, imò in omni vita sua afflictione non caruit. Vide præterea, quomodo non quoque ratione temporis instituit, quo desertum petijt. Nam mox ut baptizatus erat, ad desertum profectus est, solus vixit, solus abstinuit, solusque tentationes vicit. Deindè quod facta hæc sunt antequam prædicaret per mundum Euangelium, ostendens prædicatorem haud tuto prædicationis onus assumere, aut certè inutiliter, qui ante in exercitijs spiritualibus, qui in tentationibus & castigationibus proprijs non fuerit quasi in deserto, in solitudine probatus, idè de se Apostolus dicit: *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cum alijs prædicauero, ipse reprobus efficiar.* Voluit præterea insinuare, ab initio conuersionis exercitia pœnitentiæ assumenda. Tunc enim fortius quoque diabolus nouiter conuersum tentat & insequitur, illum ad se, in suamque seruitutem ac captiuitatem reducere moliens. Quocirca nouiter conuersis optima sunt conuersionis initia fundamentaque locanda. Primo, ut occasiones fugiantur deferanturque peccatorum, deindè in Dei timore viuendum, & contra diaboli insidias semper vigilandum. Ad quæ hortatur Sapiens: *Accedens, inquit, fili ad seruitutem Dei, sta in timore Dei, & prepara te ad tentationem.* Deindè Petrus quoque nos cohortatur, dicens: *Fratres, vigilate, quia aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circumit, quærens quem deuoret, cui fortes resistite in fide.* Tertio, ut tentamenta possint diaboli superari, insistendum est carnis castigationi, ieiunijs, & orationibus. Est enim quoddam genus dæmoniorum, quod teste Saluatore, aliter non vincitur, quam in ieiunio & oratione. Itaque carni subtrahendæ sunt voluptates, delicia, ocia, leuitates, societates nialæ, noxiaque colloquia, ut carnis quoque petulantia infirmetur. Dicit fortasse quispiam: Quare Christus non potius vitam pœnitentiælem & afflictiuam coram hominibus exhibuit ad nostram ædificationem, cum ipse nobis dicit: *Videam homines opera bona vestra, & glorificent Patrem vestrum qui in caelis est?* Dicendum, quod in omnibus nobis melius sapientiusque prouidit, quam

Lucæ 2.

Matth. 4.
Marc. 1.
Lucæ 4.

Matth. 4.

1. Cor. 9.

Fundamenta
nouiter con-
uersis locan-
da quæ.
Eccl. 2.

1. Pet. 5.

Matth. 17.
Marc. 9.

Matth. 5.

quam ipsi intelligere possumus. Intrauit desertum, vt nobis ostenderet loca peccantium, delinquendi que occasiones fugiendas ac deserendas, & vt doceret malam societatem cauendam, in amoenitatibus penitentiae adhibendam. Nam vt ostenderet in penitentia non delicias, non consolationes querendas, ided in desertum, vbi nulla solatia inueniuntur, abiit.

Et cum ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esurijt.

Infra virtutem est humanam tanto temporis spacio sine cibo viuere. Quapropter neque Helias, neque Moses sua id virtute sed diuina adiutus potuit. In Christo tamen, vt Augustinus ad Dioscorum in epistola dicit, mirabilis fuit quod esurijt, quam quod non comedit, vt potè in cuius anima tanta fuit beatitudo, vt ex ipsius redundantia corpus eius fuisset ab omni passione & latione (nisi suspensa hæc fuisset redundantia in corpus) præseruatum. Esurijt igitur quia ita voluit, nec existimandum est leuiter illum esurijisse, sed cum grandi afflictione, quia famem, famisque huius cruciatum assumpsit propter nos, & in remedium cibi vetiti contra Dei præceptum sumpti. Itaque diabolus ieiunantem Dominum videns, non potuit omnino sentire illum Filium Dei, quia Heliam & Mosen non ignorabat totidem diebus abstinere cibo fuisse, licet longè aliter ieiunarent illi, quam Christus. Illi enim adiuui aliena virtute, puta diuina, abstinabant cibo. Christus abstinere cibo virtute propria. Posteaquam verò esurijt, hominem suspicatur Christum diabolus.

Et accedens tentator, dixit ei: Si Filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant.

Verisimile est (vt quidam purant) non in specie qua se cognosci posse suspicabatur, diabolus apparuisse, sed in specie humana quo callidius falleret, puta cuiusdam deuoti viri aut eremitæ, nec ita ex abrupto aut incompositè hunc sermonem exorsum diabolus: sed alijs sermonibus & occasionibus quæstis ad hæc venisse verba, Si Filius Dei es, &c. Nihil etiam miretur, quod tentari se patiatur Dominus. Voluit enim idcirco Dominus tentari, vt formam nos doceret resistendi. Deindè, vt culpam quam Adam in humanum genus induxerat tentatus & victus, excluderet, iterumque deleter tentatus victor. Tertio in nostram voluit fore consolationem, vt tentaretur, ne propterea desperaremus si venerit super nos tentatio, quandoquidem Iacobus ait: *Omne gaudium exstimat e fratres mei, dum in tentationes varias inciditis. Neque enim habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine, absque peccato.* Sciendum tamen, omnem Christi tentationem foris fuisse, non intus, quia cum fomitem in se nullum originalis haberet peccati, non potuit intrare in illum, vnde tentaretur intus. Nō igitur desperes si in tentationes incidis, sed ora Deum, vt tibi det fortitudinem superandi. Propterea enim (quod quarto erat loco dicendum) tentari voluit, vt sua virtute resistendi tibi prodesset, hoc est, vt nullius virtute resisteres, illius victoria superares. De quo Gregorius Magnus: Non erat indignum redemptori nostro quod tentari voluit, qui ven-

Math. 4.

1. Reg. 19.

Exod. 24.

Augustin.

Gen. 3.

1. Reg. 19.

Exod. 24.

Tentari cui

voluerit Do-

minus.

I.

Eph. 2.

II.

Iacob. 1.

Hebr. 4.

III.

Gregor.

AA nerat

E. VI
21

nerat & occidi, vt sic tentationes nostras suis tentationibus vinceret, sic mortem nostram sua morte superauit. Si Filius, inquit, Dei es, dic, id est, iube propria autoritate, vt lapides isti panes fiant. Intentio diaboli precipue hæc fuit, Christum inducere in aliquod peccatum, & percipere aliquid ex eo, quod ignorabat. Magna est autem quorundam concertatio, verum diabolus ignorauerit Christum esse Christum, an ignorauerit Dei Filium. Certum est si loquamur de Dei Filio, quomodo Iudæorum multi putabant, vt Dei Filius dicatur, non qui natura sit Dei Filius de Deo genitus & ipsæ Deus (hoc enim modo putabant non fore possibile vt diuinitas vniretur humanitati) sed vt sit Dei Filius ex gratia, qui per in habitationem Dei excellentem, Deo sit singulari adoptione coniunctus, vnde dici potuerit Filius Dei. Hoc modo diabolus non ignorare potuit Filium Dei. Vtrum autem sciuerit verè esse Christum, aut verum Dei Filium, doctioribus relinquo, & cum Augustino in libro de Ciuitate Dei dico, dæmonibus Christus innotuit, quantum voluit. Tantum autem voluit, quantum oportuit.

August.

Deut. 8.

Qui respondens dixit: Scriptum est. Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.

Mansuetè, ac humiliter diabolo Iesus respondit, scriptum est: Non in solo pane, scilicet corporali, viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Non corporali dumtaxat alimonia indiget homo, vt subsistat, sed viuit etiam homo interior verbo sacre scripturæ & Dei inspiratione, quibus confortetur, vt bene feliciterque viuat. Cum enim ex vtroque constitutus homo, anima scilicet & corpore, non minus anima, quæ nobilior est, indiget sustentaturque cibo, quo feliciter ac benè viuat, quam corpus. Multæ enim sunt sacre scripturæ virtutes, seu effectus boni. De qua Psalmista declaratio, inquit, *sermonum tuorum illuminat, et intellectum dat paruulo.* Item: *Lucerna pedibus meis verbum tuum.* Item: *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs.* Item: *eloquium tuum viuifi- auit me.* Item: *Ignitum eloquium tuum vehementer.* Itaque verbum Dei illuminat, ad fidem perducit, quia viuificat, charitate accendit, consolatur & confortat. Obserua quoque quod Christus non potestate voluit dæmonem vincere, sed humilitate, respondens ei per scripturam, non vi coercens. Voluit autem in hoc nos docere, vt quoties à prauis aliquid hominibus patimur, ad doctrinam peruenire excitemur, quam ad vindictam.

De salm. 118.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem, & stetit eum super pinnaculum templi, & dicit ei: Si Filius Dei es, mitte te deorsum.

Morem suum obseruat diabolus, etiam in processu & ordine tentationum. Primo enim à leuioribus perfectos viros tentat, quod hæc facilius negligantur, aut paruipendantur. Quæ tamen si homo neglexerit, Deo offensa gratum faciens hosti subiecerit maligno, ad maiora contra eum proce- dit inimicus, fortior iam ex victoria factus. Assumpsit eum diabolus. Quo modo Christum assumpserit, variat multorum opinio. Quidam enim Iudæorum putant diabolum ita assumpsisse Christum, vt quasi fatigatum respice-
nio per-
volare
supra
si per
occidit
lumen
Assump-
cum an-
Iesus as-
Duxisse
sustentat
& com-
supra p-
cens, it-
in temp-
macula
tur Do-
riam. I-
Scr-
& in r-
dem t-
Scrip-
solutam
non re-
portem
Patab-
enim h-
scrip-
Luthe-
peuris,
uerio-
nem h-
diaboli
precip-
copiar-
nouit.
Ai-
num
Ten-
aut ne-
Deo.
Deum
cuius-
um. V-
locum

F. VI
21

no per aera portauerit, vt simul faceret Christum inaniter gloriari, si vel volare vel portari à turba videretur. Et iuxta hunc intellectum, ne quis hoc suprac, Christum scilicet portari à diabolo, dicit Gregorius: Quid mirum, si permisit se à diabolo in montem duci, qui se permisit ab illius membris occidi? Aliorum est opinio, quod assumpserit eum secum per terram ambulatorem. Iuxta quem modum intelligitur, quod de Christo scribitur alibi: Assumpsit Petrum, Iacobum & Ioannem: non quod portaret eos, sed quod secum ambulantes seorsum abduceret. Ita hic quoque fieri potuit, vt humilis Iesus ambularet cum diabolo in sanctam ciuitatem, scilicet Hierusalem. Duxisse quoque Dominum Iesum diabolus putandus est, non vi, sed persuasionibus humanis, quibus admonebat Christum accedere ad homines, & comedere, aut opus aliud, quod appareret bonum, facere. Et statuit eum supra pinnaculum templi, hoc est, deposuit, si illum portauit, aut illuc ducens, ibi eum constituit. Vult autem dicere locum quandam eminentiorem in templo, vbi erat ambulatorium, & sedes doctorum, quæ non erat pinnaculum, sed in pinnaculo, hoc est, in fastigio muri ædificatum. Illuc igitur Dominum statuit, volens eum ex loco quoque tentare ad vanam gloriam. Et idè ait: Si Filius Dei es, mitte te deorsum.

Gregor.

Math. 17.

Scriptum est enim: Quia Angelis suis Deus mandauit de te, & in manibus tollent te, ne vnquam offendas ad lapidem pedem tuum.

Psal. 90.

Scriptum est, inquit, de te in Psalmo: Quia Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Diabolus, qui semper mendax est, scripturam non rectè citat. De Filio Dei enim nusquam intelligitur, quod Angeli eum portent, aut custodiant, quin potius Dei Filius portat & custodit Angelos. Putabat enim Dominum inani gloria mouendum, vt ita faceret. Scriptura enim hæc de viro iusto intelligitur. Itaque hoc modo vtitur testimonijs scripturarum diabolus, non vt doceat, sed vt fallat. Non igitur glorientur Lutherani, quod scripturis vtantur, cum diabolus quoque vti sciat scripturis, sed perperam, & non in vero catholico sensu, sed ad animarum subuersionem, quomodo illos ab eodem id didicisse perspicuum est cum ad fidem his quoque similem vtantur. Mitte te deorsum. Hieronymus: Vox est diaboli, qui semper homines deorsum cadere desiderat. Persuadere potest, precipitare non potest. Et Ambrosius: Accepit tentandi licentiam, sed non copiam subruendi, nisi sua spontè labatur infirmus animus, qui sibi non nouit auxilium accersire.

Psalm. 90.

Ioan. 2.

Lutherani
qua inuentio-
ne vtantur
scripturis ve-
ritatis.
Hieron.
Ambro.

Ait illi Iesus rursus: Scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum.

Tentare Deum dicitur, qui diuino se auxilio committit absque vtilitate, aut necessitate, vbi adest humanum, intendens experimentum sumere de Deo. Vbi ergo hæc intentio adest sic mouens, dicitur quis explicitè tentare Deum. Si verò non adest intentio tentandi Deum, opus tamen facit, quod eiusmodi circumstantijs est circumdatum, dicitur interpretatiuè tentare Deum. Vel ita: Primo modo tentat Deum ex animo, seu ex intentione quis, secundo modo ex facto. Contingit nihilominus Deum tentari alijs modis,

Tentare Deum quid sit.

Exod. 17.
Num. 20.
Psal. 77.
Iudith 8.

puta experimentum quarendo ac dubitando de Dei omnipotentia, aut sapientia, aut providentia. Sicut fecerunt filij Israel, dicentes: *Est ne Deus in nobis, an non?* Item: *Nunquid de hac petra possumus aquam eijcere?* Item: *Nunquid poterit Deus parare mensam in deserto?* Et Iudith: *Qui vos estis qui tentatis Dominum?* *Posuistis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrio vestro diem constitulistis ei.* Hæc itaque omnia vitanda sunt, quando homo interim habet, quod faciat, à quo se iuuet humano modo.

Deut. 6.

Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valdè, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei: *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me.* Tunc dicit ei Iesus: *Vade Satana.* Scriptum est enim: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias.*

Assumpsit eum diabolus, aut portando, aut docendo, vt de auaritia & ambitione tentaret: & duxit eum in montem excelsum valdè, & ostendit ei omnia regna mundi, dicens: *Ibi est Asia, ibi Græcia, ibi Roma, ibi Alexandria, &c.* Deindè & gloriam eorum, hoc est, fertilitatem, diuitias ac bona, quibus regio quæuis præmineret, Christo exposuit. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Pompa hæc est vetus dæmoni solita, qua cupit timeri, adorari, coli & dominari. Petit autem adorari adoratione latriæ, tanquam Deus. Tunc dicit ei Iesus: *Vade Satana, puta in abyssum, aut in ignem æternum.* Scriptum est enim: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias.*

Tunc reliquit eum diabolus, & ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei.

Rectè Iesum reliquit diabolus, sed confusus & victus, de nulla re, qua dubitabat, certior factus. Obserua quod sicut diabolus se celauerat in specie sancti viri, ita Christus hæcenus quoque dissimulauerat se eum agnoscere Satanam: modo verò, vbi de se loquitur adorando, Christus ostendit se illum, eiusque studia agnoscere. Et ecce Angeli accesserunt, qui ad tempus recesserant, vt locum darent diabolo illum tentandi, & ministrabant ei, sic vt serui Domino suo. Glorificemus Dominum nostrum Iesum Christum filij charissimi, & gratias agamus illi, qui tanta pro nobis dignatus est subire, vt nos instrueret, consolaretur, ac iuaret, rogemusque eum, vt in nulla sit tentatione nostræ in memor infirmitatis, sed nos confortet, seruet, nobisque tribuat fortitudinem superandi diaboli, carnis & mundi omnia tentamenta ad gloriam suam, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

De tentatione seruatorum Dei, & fructu ieiunij.

ET cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurijt, Matth. III. In hac Dominica prima, postquam penitentiam assumptas carnes nostras cepimus castigare, prælegitur nobis Euangelium nos erudiens, quo possumus modo, quo ve exemplo contra fraudes hostis

hostis maligni, insidiasque dimicare. Quamdiu enim seruius diabolo, quid tentatio sit, interim nescimus, imo quid vitium sit, aut peccatum, utpote in tenebris adhuc constituti, ignoramus, quia tentationem non expectantes, ipsa mala voluntate nostra diaboli voluntatem praeuenimus. Verum, postquam ab eodem recedimus, insequitur nos, tentat nos, & reuocare nititur ad eadem vitia, in quibus aliquando illi seruiuimus. Contingit enim nobis non dissimiliter, quam filijs Israel, qui Pharaoni seruietes, dum à Domino per Mosen & Aaron vocarentur, ut sibi sacrificarent, & eam ob rem recedentes à terra, in qua habitabant sub seruitute Pharaonis, via trium dierum in desertum: Pharaon cum diu eos nollet, ut abirent, dimittere, tot tandem à Domino plagis est percussus, ut ultro à se dimitteret. Veruntamen mox penitens insequitur eos ad reuocandū, sed id frustra, quādoquidem ipse & vniuersus eius exercitus perijt, filij autem Israel salui euaserunt. Hoc modo eos quoque diabolus persequitur, qui suū iugum excusserunt, atque reducere sub suum imperium contendit. Ne autem propterea terrii desperemus, aut victos nos tradamus nimirū formidantes, rememoranda nobis est Christi tentatio, qui à diabolo tentatus est, tamen si nihil in eo haberet diabolus, per quod intus eum moueret, siue incitaret. Nihil, inquam, in Christo habuit, quia Christus nunquam peccauit, nūquam Christus succubuit alicui vitio, quanto minus nunquam seruiuit diabolo? Veruntamen, vbi Christus austeriorem poenitentiae vitam assumpsit, diabolus quoque ad tentandum illum sese accinxit. Nemo igitur ex sua tentatione pusillanimis fiat, quandoquidem propter consolationem nostram à diabolo se tentari sua sponte Christus sustinuit. Sunt autem tres tentationes Christo propositae, quarum prima fuit ad gulam. Pari modo nobiscum facit diabolus. Primò enim quos tentat, ad carnalia, corporaliaque eos nititur vitia reuocare: in quibus si quod machinatur, obtinuerit, mox ad grauiora tentare vitia pergit. Explorat autem cuiusuis naturam, studium, actionem, exercitum, inclinationem, occupationem, officium, aliasque occasiones quascunque, ut vbiunque viderit hominem studiosius, aut quasi securius occupari, ibi ponat insidias, & occasiones quærat nocendi. Tentat autem primo ad peccata corporalia, seu carnalia, quæ nobis sunt magis familiaria, ad commestrationes scilicet & comotationes, ad familiaritates quoque mulierū, ut sub specie honestatis, aut tentationem gulae, aut illiciti amoris, & paulatim luxuriæ introducat: sperans si hac via profecerit, ad maiora per hæc facile sese veturum. At verò si hic nihil potest lucrari, & timor Dei ad omnes ingressus custodes posuerit, qui illum excludant, ad aliam tentationem conuertitur. Nam eos, quos carnalibus non potest vitijs superare, propterea quod sunt erga Deum in deuotione seruentiores, alia tentione aggrediens, nititur eos præsumptione euertere. Siquidem ultro currentes nititur ad alitudinem impellere perfectionis, idque per indiscretum feruorē: sciens ibi parem exitum futurum, vbi negligentia, & vbi nimietate, indiscretione ue delinquitur. Suadet itaque feruentibus sui curam abijcere, & in Domini confidere potentia, quasi in eis mirifica sit operaturus opera Deus, quæ olim in priscis exhibuit sanctis, proinde quomodo in secundā tentatione. Christum tentauit, ut se mittat deorsum: quandoquidem Angelis suis.

AA. 3. suis.

Exod. 5.

Exod. 12.

Exod. 14.

Ioan. 14.

Tentatio
triplex quæ
I.

Leo papa.

II.
Præsumptio
quæ mala
generet.E. VI
21

Pfal. 90.
Iudith 6.

Liber viarum
Dei.

Discretio
quæ studio
obseruanda à
deuotioni
deditis.

Psalm. 47.

Math. 10.

Esaia 61.

fuis Deus de eo mandauerit, vt custodiant eum in omnibus vijs suis, ita hic huiusmodi suadet hominibus, vt humana spernant consilia, auxilia abdicent, & Deo soli confidant, qui confidentes in se non derelinquit, quasi Deus miraculo quoque debeat eos seruare, cum totum eorum sit propositum erroneum. Siquidem Deo illa non placet confidentia, quæ subsidium, si ad est humanum, contemnit, & miraculum pro se fieri petit, aut confidit. Hac enim non est confidentia, sed temeraria præsumptio. Quapropter in libro viarum Dei per Angelum huiusmodi deuotis (vt multi sunt, fueruntque eremita) loquitur in hunc modum Deus: Necessaria vobis est discretio, vt non cito sequamini impetum zeli vestri, qui vos ad altitudinem perfectionis impellit, neque supergrediamini mensuram virtutis vestræ, laboribus immoderatis. Multi in præsumptione spiritus sui ambulantes, vitam suam nimia afflictione extinxerunt, & perierunt in adinventionibus suis. Multi mensuram suam excedentes, humanum intellectum in seipso subuerterunt, & inuiles facti sunt, & similes iumentis insipientibus. Tu igitur homo dominatorem cæli ne tentes, sicut faciunt, qui sui curam incaute abiciunt, & habent fiduciam, quod mirificetur in eis potentia Domini secundum dies antiquos. Hæc itaque (vt dixi) versutia est diaboli, vt quos carnalibus non potest vincere peccatis propter feruorem multum, molliatur vel nimitate, & indiscretionem vincere. Sunt enim, qui putant in hoc sacrificare se Deo, si donis communibus Dei abieceris, spretisque auxilijs cunctis humanis, siue infirmi, siue fatui, melancholici aut manici fiant, nil hoc iua referre dicunt: imo, si Deo placeat, libenter maniam, insaniamque eligant sustinere: & vt ego addam, stultitiam quoque, inquam certè non parum iam lapsi sunt. Neque (vt ipsi putant) hæc resignatio est, si parati sint omnia ex Dei manibus recipere, & interim sua negligentia, sua incuria, & per abiectionem humani regiminis, prouidentiaque circa seipso sese destruant, quia hæc non suscipiunt de manibus Dei, sed de manibus suis: quandoquidem sibiipsis hæc fecerunt, non absque graui culpa. Debet enim homo seipsum regere, vt ratione vtens, & per industriam mala declinare, cunctaque noxia, quæ cognoscuntur Deo non placere. Debet, inquam, nulli se periculo exponere, vnde in corpore, animave lædatur. Debet quoque vbi, & quantum suo corpori est necessarium, datis iam sibi remedijs vti, nec miraculum à Deo expectare. Quod enim semel tibi prouidit Deus, quamdiu illud spreueris, non expectes pro eadem necessitate aliud. Nec vilo modo tibi licet Dei creaturam, hoc est, te, qui tuus non es, sed Dei seruus, in ipsiusque vineam conductus, perdere, aut destruere. Quod si stulta id deuotione feceris, præsertim vbi habes, à quibus consilia petas, aut quorum consilio dirigaris, te, hoc est, alienum Dei seruum destruis, ex rapina holocausti seruidus, modico vis tempore Deo seruire, vt totus postea inutilis ad omnia fias, nihilque ad Dei valeas seruitium. Et hoc est, quod diabolus operatur. Siquidem siue per indiscretionem abstinentiam, per irrationabilisq; exercitia deuotionum, siue per nimiam corporalium indulgentiam te impediens, ne Dei continuare seruitium queas, æque diabolo placet, Deoque displicet. Et hæc dicta sunt contra præsumptuosos deuotos. Nam Deo

in eius timore seruientes, sub obedientia degentes, acquiescentes consilijs, & humiles, non potest diabolus capere, aut fallere. His enim rationabili discretionem vtenibus, à temeritate abstinentibus, & quibuscunque bonæ voluntatis, Deo deuotis, nunquam deest prouidentia diuina. Quibus etiam in rebus necessarijs, vbi humana desunt subsidia, optime licet, imo expedit quoque sublimiter de bonitate Dei sentire, sperare, atque illi se credere. Possunt quoque se multum consolari aliorum Deum timentium consilijs, si timidi sint nimium, aut scrupulosi, modo humilitas acquiescendi non desit, quia non iubet Deus non manducare, sed crapulam & gulam. prohibet. Manducare autem, & corpori necessaria ministrare, tam natura quam diuina lex iubet. Propterea Paulus dicit: *Carnis curam ne feceritis in desiderijs.* Non quidem carnis curam omnem prohibens, sed vetans ne fiat eadem in desiderijs. Quomodo ergo alteri esurienti, & egeno teneris ministrare, si habes quæ necessaria sunt, ita tibi quoque præcipue obligaris.

Lucæ 12.

Roman. 13.

Tertia est, qua deuotissimos quosque diabolus impugnat, puta eos, qui corporalia iam vitia vicerunt, ambitionis. Quia enim fortia quædam prælia gesserunt contra alia vitia, quamdiu tamen inanis gloria in eis prostrata non est, manet in eis ambitio quoque, quæ ex victorijs multarum nascitur tentationum. Inde enim, quod prælijs varijs vitia alia multa superauerunt, nascuntur hæc duo vitia: Inanis gloria & ambitio. Aestimatur enim, qui tentationem hanc latentem maxime & occultam sustinet, ad regendos alios quoque iam se idoneum, qui se putat, aut in corde suo iactat, propter Christum multa ardua & præclara se gessisse, quare ædificationi aliorum iam sit idoneus. Putat autem omnino sincero hoc corde se cogitare, nec aliter, quam zelo animarum, zelotjs diuini honoris se hoc appetere. Verum, vbiunque se cogitatio hæc prodiderit, mox ut alter Satanas est explosenda, nulloque modo toleranda. Satis sit tibi, ut cum aliter euadere non possis, Deo tibi imponente prælationis iugum, sustineas.

Ambitionis mala quæ sunt.

Sunt autem multa alia tentationum genera, quibus præcipue Dei seruos tentare non desinit. Permittit autem id euenire Christus ad maiorem electorum suorum gloriam, gloriosioresque coronam. Prima enim est vtilitas tentationis, quod tentatus seu tentationem sufferens sit humilior, sit simul ac doctior. Liqueat autem hoc ex humiliatione Pauli, qui ne magnitudo reuelationum eum extolleret, angelum se colaphizantem diabolum accepisse se fateatur. Porro, quod tentatio erudiat, Ecclesiasticus ostendit, dicens: *Qui non est tentatus, quid scit?*

I.
Tentationis vtilitas. 2. Cor. 12.

Eccle. 34.

II.

Secundo, per tentationes discimus non indignari, sed compati proximis. De hoc Paulus quoque gloriatur nos habere pontificem, qui probatus & in omnibus tentatus didicerit ex ijs, quæ passus est, compati fratribus. Petrus quoque Apostolus suam permissus est sentire infirmitatem, ut futurus Ecclesiæ pastor disceret in se, quomodo in alios, qui ex infirmitate delinquant, esse debeat misericors. Cõtingit enim ferè semper, ut is, qui grauati aliqua tentione, aut seuerè iudicat, aut contemnit, incidere, patitur eandem, aut grauiorem tentionem in qua (ut dixi proximum suum constitutum desepxit. Tertio, auget certantibus, & pro se pugnantibus, coronam

Hebr. 4.
Math. 26.
Marc. 4.
Lucæ 22.

AA 4. Chri-

- Iacob. 1. Christus. Ideo scriptum est: *Beatus vir qui suffert tentationem, quonia quum pre-*
 III. *batus fuerit, accipiet coronam vita.* Quarto, quia feliciter resistentes consolatur. Quod per hoc innuitur, quod Angeli, tentatore victo, accesserunt & ministrabant ei, scilicet Christo. Discamus igitur Christo ieiunante filij ieiunare, & eo pro nobis tentato ac vincente vincere. Temperantia profecto virtus est, ieiunium vero, aut abstinencia, ex suo genere virtus non est, sed exercitium, adminiculum, instrumentumq; virtutis, quod reuera multifariam confert homini. Primo enim reddit, aut custodit sanitatem. Legimus enim in multis escis, multas inesse infirmitates, sobrium verò adijcere dies longaviores. Legimus quoque propter crapulam multos perisse: imo plures crapula (vt alius inquit) quàm gladio. Secundo reddit spiritum liberum, & à captiuitate, qua per carnem opprimitur, liberum facit. Eam ob rem castigauit Paulus corpus suum, & in seruitutē redegit, ne alijs pradicans, reprobis efficiatur. Tertio prohibet à casu futuro. Cùm enim defecerint ligna extinguetur ignis. Scitum est quoque, quod Comicus dicit: Sine Cerere & Baccho friget Venus. Quamobrem Ecclesia quoque in sacrificio diuino canit: Qui corporali ieiunio vitia comprimis, mentem eleuas, virtutem largiris & præmia. Quo certè multi simul ieiunij fructus comprehendendi monstrantur. Porro ei, qui sibi indulgens carnem suam fouet, dicitur: *Qui deliçatè nutrit seruum suum, sinit eum conumacè.* Quarto dæmonij vim eneruat. De quo Christus quoddam esse dæmoniorū genus Apostolis suis subindicat quod nō possit eijs, nisi in oratione & ieiunio. Quinto ad exardiedum facit idoneū. Quapropter, tam in veteri, q̄ in nouo testamēto, quiddo aliquid arduū volebāt à Deo impetrare Patres & apostoli, hoc faciebant per ieiunia sese humiliantes, ac macerantes. Sic Moses & Helias ieiunauerunt. Sic Daniel arcanorum sanctus, interpres. Sic Iudith Hesterq; ieiunauerūt. Sic Apostoli, quādo augustum aliquid erant acturi, aut quando manus imponebant spiritum sanctum daturi, aut ordinem, faciebant. Et Niniuitæ nunquid non ieiunando, & plangendo deprecati sunt excidium ciuitatis? Hodie igitur, quum contemnitur ieiunium, ideo etiam virtus, operatioq; nobis abest ieiunij pariter cum gratia Spiritus sancti, vt simus velut nauis sine remige, & sine gubernatore. Est tamen aliud ieiunium sanctius, quo abstinemus ab illecebris carnis, à peccatis, à vitijs, & malis concupiscentijs. Huius ieiunij gratia corporale ieiunium obseruatur, & propterea est institutum: quod certè sine abstinencia ac ieiunio peccati, Deo acceptum esse non potest. Propterea scriptū est: *Qui ieiunat in peccatis suis, & iterū eadem facit quid proficit humiliando se? Oratione illius quis exaudiet?* Esaias quoque eos, qui in solo corporali ieiunio confidebant, interim peccatis vitijsque suis seruantes reprehendit, atque ad ieiunium aliud spirituale cohortatur. Quo seruato ieiunium corporale conducit vehementer. Dominus nostrus Iesus Christus, qui ad exemplum nostrum ieiunauit, ieiuniumq; instituit, dicens: Veniet tempus, quando auferetur ab eis sponfus, tunc ieiunabunt hic nobis suam largiatur gratiam, qua omnia peccata fugientes, mortificantes vitia, spiritu illi obtemperantes viuamus in ipso per omnia secula seculorum, Amen.

SERMO II. IN DOMINICA EADEM.

De tentamentis diaboli.

Divus est Iesus in desertum à spiritu ut tentaretur à diabolo. Matth. quarto. Cum Iesus, Deus ac Dominus noster à Ioâne baptizatus foret, & à Patre per vocē, & per columbæ speciem manifestatus, abiit in desertum.

Hoc enim paulo ante idem refert Mathæus, quod baptizato Iesu, *pari sunt* Matth. 3.
caeli, & vidit Ioannes spiritum Dei descendentem tanquam columbam, & venientem Ioan. 1.
super eum. Et ecce vox de caelo dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi com- Matth. 3.
placui. Ioan. 1. Inde sequitur, quod ductus sit in desertum à spiritu, docens à ieiuniis, à solitudine, ab abstracta vita, à silentio, à fuga seculi, atque ab reliquis Marc. 1.
Matth. 4.

penitentia exercitijs Christiano nouo, aut monacho, aut nouiter conuerso esse inchoandum. Vbi, inquis, hoc docet? Actione sua id ipsum nobis hoc insinuat. Omnia enim, qua Dominus Iesus, tam agere, quam pati voluit ad eruditionem, ad correptionem, & ad vtilitatem instituit nostram. Astor. 1.

Cum ergo non parum eruditionis simul ac consolationis nobis inde sciret emeritum, haudquaquam id voluit omittere, quod nobis posset prodesse. Itaque ductus est in desertum, haud dubium, quin à Spiritu sancto. Ibi enim Spiritus sanctus eum voluit ducere, vbi diabolus eum tentandum posset inuenire, & vbi ad tentandum illum auderet accedere. Prouocabatur enim tentator, ut illum tentaret loci congruitate, puta solitudine, oratione, corporis maceratione, abstinentia & fame. Quare libenter diabolus didicisset de Iesu an foret Christus & Dei Filius. Primum itaque est, quod I.

hic discimus, militiam esse vitam hominis super terram. Quod item homini Christiano primum sit expectandum tentari à diabolo. Præparet se igitur ad tentationem, sicut scriptum est: *Accedens ad seruitutem Dei, prepara-* Iob 7.
mentum tuum ad tentationem. Voluit itaque Dominus quemcunque nouiter baptizatum, quemcunque etiam nouiter conuersum, suo exemplo conso-

lari, ne timeat, fiatque pusillanimis, si post conuersionem, aut post baptismum grauius, quam ante tentari à diabolo, aut persecutionem se pati senserit, quando Christum quoque mox baptizatum legerit à diabolo tentatum. Est enim non malum, si diabolus quempiam, quod se dereliquerit, infestat indicium. Neque enim infestaret, nisi à se illum recessisse do-leret. Non infestaret, inquam, nisi à bono, quod possidet, postquam reliquit diabolum, illum iterum abstrahere niteretur. Quando ergo tentaris ad mutationem tui status, ut videlicet hunc deseras, quem iuxta institutionem sanctam laudabiliter suscepisti, suspectum habe diabolum, & statum assumptum tibi puta fore vtilem. Propterea enim te auellere nititur inimicus, quia vtilem tibi hunc dolet ac inuidet. Neque enim te meliorem forecupit, sed à bono nititur abstrahere statu, quamuis miram sanctitatem extra hunc statum, in quo sanctè viuus, tibi depingat, atque ut eundem relinquas nitatur persuadere, multa mentiens, quomodo alibi adhuc fructuosius, & melius possis viuere. Veruntamen scito, quia non quarit tuam vtilitatem hostis tuus, sed instabilitatem, ut à bono in quo es, te eijciat. Dicit ergo tibi. Hinc recedas, ut alibi viuas sanctior, quum neque hic, neque alibi te bene, probeque viuere sinat. Ideo igitur, ut dixi, statum alium menti-

BB titur

E. VI
21

II. titur (vt à bono abducatur) esse meliorem. Secundo discimus rigorem, ac grandè aliquid atque insolitū, quod ferre nos posse nobis merito est formidandum ex præsumptione nostra, aut temere absque consilio timendum Deum, aut absque voluntate prælatorum nostrorum non assumendum. Legimus enim Christum in desertum venisse, sed hoc solum non legimus, verum etiam adicitur ductum à Spiritu sancto, quo intelligeres ex instructu duntaxat Spiritus sancti singularia, atque ea quæ maiora quidem sunt, quàm vt ab omnibus imponantur, esse assumenda. Voluit exgo Christus suo exemplo nos docere, ne faciliter ad sustinendas tentationes nos ingeramus, memores infirmitatis nostræ, sed potius vigilemus, atq; ne in tentationem intremus, oremus, occasionesq; euitemus tentationum. Quæ si à Deo nobis mittuntur, aut si ducti à Spiritu sancto Dei contemplatione (hoc est, ne Dei beneplacitum negligamus) cogimur illis occurrere, aut prætere occasionem, Christi exemplo debemus tentatori viriliter repugnare. Vtrum enim Dominus Iesus docuit, & de sua infirmitate neminem præsumere, ac quasi vincere valeat tentationes, non imprudenter se periculis exponere, & vbi Deo ordinante tentamenta occurrunt, viriliter illis resistere. Itaque volebat Dominus Iesus pro nobis tentari, pro nobis vincere, tētationes vincendi nobis formam ac modum ostendere, & sua quam patiebatur tentatione nos consolari, atque ne desperemus confortare. Hæc enim quatuor sunt causæ quare voluit tentari. Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit. Videsne in quo viuendi genere Christus nos docere exorsus sit? Primo, intrauit desertum, in quo constitutus afflixit corpus suum ieiunio. Intellege igitur quod desertum tibi intrandum sit, qui vis penitentia vias ingredi. Desertum tutum sit, postquam correctiorem agere vitam instituisti, conuenticula, loca, hominum societates, curtasq; pariter peccandi occasiones vitare, atque secretum locum (siue sit cœmus, siue domus, siue camera, aut cella) solum inhabitare. Abstractam operetur eligas vitam, si peccandi à te volueris occasiones excludere. Deinde, quæ ad vires sustinent (nam eas non decet extinguere) corpus affligi necesse est. Quare affligi? Ideo, quia corpus tuum, & caro tua tibi inimica est. Aduertitur enim tuo spiritui, & quasi ex pacto hostibus tuis, hoc est, mundo, ac diabolo consentit. Conniuet illis, & quicquid hi moluntur, ipsa caro recipit, & in executionem ducere molitur. Scitis autem quàm pestilens sit hostis, qui intra mœnia quasi cuius atque amicus fraudulentus habitat. Tu igne ab hoste tibi familiarissimo te impugnandum arbitrare, quippe qui caræ tuam vbique non aliter, quàm amicam, sed reuera pestilentem hostem circumfers. Si igitur iam non solum foris, sed intus etiam impugneris, quanto sunt tibi aduersarij plures, tanto rarior erit tibi victoria. Est tamen hæc tibi consolatio, quod licet caro tua hostis tibi sit, potes tamen eam reddere infirmiolem, potes ei nocendi vires subtrahere, potes denique ne insolentiam compefcere. Quod fiet, si ieiuniorum, vigiliarumq; fræno eius penitentiam constrinxeris. Hoc te Christus docuit, qui dum penitentia nobis formam ostendere decreuisset, in desertum abiens, ieiunijs, vigilijs, oratione, cæterisq; austeritatibus penitentia sese afflixit. Nam si eius exploratæ conuersationem in deserto, videbis Christū in genibus, terra, humiq; orantem,

Desertū penitentia in-
arandum
quod sit.

tem, videbis humi procumbentem, ac patrem pro humano genere orantē. Videbis inter deserti bestias commorantem, videbis si forte dormire voluit, humo ac sub diis cubantem. Videbis postremo cuiuscunque hominis colloquio, aut praesentia abstinentem. Reuera docuit te, quae sit forma penitentiae. Quadragesima itaque diebus sic absque cibo viuens (neque enim diutius in viuere congruebat, ne non homo qui cibo nullo aleretur, esse putaretur, & quia ad alia opera potiora, puta quae animarum conuersioni magis seruirent, missus fuerat) postea esurijt. Quando voluit, ieiunabat. Quando voluit, esuriebat. Non illi dominabatur, imperabatve aliqua passio, sed quaecumque vbi aduocabatur aderat, vbi abire iussa fuit, recedebat. Nos vero ediuerso sentimus. Praeueniunt enim nos passiones tristitia, ira, timoris, amoris, letitiae, vel nolentes, nec quando volumus recedunt, nec adfunt quando cupimus, quia rationi, quemadmodum in Christo, non sunt nobis subiectae. Quid iam vltra expectas? Accessit tētor, videns Iesum fame torqueri, quantum voluit. Credēdus est enim famem vehementē propter nos tunc assumptis. Accedit diabolus & longa verborum ambage circumiens, ad haec verba Evangelica tandem veniendi occasionē, quaerit: *Si Filius Dei es, dic vt lapidei isti panes fiant.* Noluit hostis videri, sed credebat se latere hostem. Consulorem simulabat, & ne periclitaretur ex fame Iesus, magna se compassione finxit illi prouidere ac cōsulere. Dissimulabat quoque Dominus Iesus diu, nihil, quo cognoscere se illum monstraret, ostendens. Passus est ad alteram se tentationem duci. Cui iterū perinde ac in prima tentatione per verba sacrae Scripturae respondens calliditate versuti hostis omnē elisit. Postremo in tertia tentatione ipse se tentatorē cognoscere mōstrauit, & ei non tam respondit, q̄ repulit. Sciendū filij, quod externa tantū haec tēratio Christo fuit. Nam enim intus tētabatur, sed quietus in animo fuit, quia malū ei defuit, quo inclinari vitio posset tentatori consentiens. Itaq; filij hoc modo satagatis in omni tentatione inueniri, ne in vobis intus malū sit, quod malo externo ad quod tēramini, arrideat. Scimus in ciuitatibus ac castris ab hoste facilem deductionē impetrari, vbi in castro, aut oppido sunt, qui hostibus fauēt, Dño suo infideles. Hoc modo si intus placēt vobis tela, quae foris vobis ingerūtur, hosti certa stabit victoria. Porro si creatorē ac redemptorū vestrū diligitis, & nihil eorum, quae vobis hostis obijcit, aut ad quae inuitat, vultis, si magis acerbissima quaeq; ac durissima optatis pati, quam à Christo discedere. Et si in hac bona voluntate vestra non praesumitis, sed in solo benignissimi Domini Iesu adiutorio confiditis, cunctos fugabitis inimicos, & ministrabunt vobis Angeli caelestis consolationis cibum largiente hunc Domino IESV Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

Math. 4.

DOMINICA II. QVADRAGESIMAE, EPI-
stola B. Pauli Apostoli, ad Thessalonicenses III.

Rogamus & obsecramus vos in Domino Iesu, vt quemadmodum accepistis à nobis, quomodo vos oporteat ambulare & placere Deo, sic & ambuletis, & abundetis magis. Scitis enim quae praecepta dederim vobis per Dominum Iesum. Haec est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra: vt abstinatis vos à fornicatione.

BB 2 ne, vt